

ШЫН

Совет Эвилелинни Коммунистг партиязынн Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы.

1952 декабрь 21 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 248 (2678) ӨРТӨЗ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНДЕ (1 арын). Бистин Төрээн чуртувустун найсылалында (1 арын). ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: Н. Плясовских.—Партиянын Каа-Хем райкомунун пленуму (2 арын). Хурал мурунда (2 арын).

КИНО: — С. Тамба.— Украинанын уран-чүүл мастерлери экранда (2 арын). Колхозтар тудуушкунунда (3 арын). Улустарнын тайбын камгалалынын Конгреси (3 арын).

Чехословакиянын Коммунистг партиязынн национал конференциязы (4 арын). Герман Демократтыг Республикада (4 арын). Кореяда болуушкуннар (4 арын).

Солуннарнын шүгүмчүлөдиг материалдарын үргүлчү деткиир

Совет парлалга болза, Ленин—Сталиннын улуг идеяларын ажылчы чоннарга пропагандалаарынга, коммунистг нийтиледди тургузары дээш демиселге оларны мобилизацияларынга бистин партиязынн хондунга күчүлүг чепсек болур.

Ажылчы чоннарны партиязын долгандыр сырый катыштырарынга бистин парлалгавыстын ужуру-дузасын айттыпшаан, эш Сталиннын бижип турары болза: «Парлалга—эч не күштүг чепсек, оон дузасы-биле бодунга херек дылга партия ажылчын ангы-биле хун-бүрүдө, шак-бүрүдө чугаалажып турар. Партия-биле ангынын аразында сагыш-сетилдин узазыннын тудуштуруп турар өске чепсектер, ындаг ээлек өске аппарат бойдушта чок».

Бистин парлалгавысты болза, совет нийтелидин шимчедикчи куштерин бирээзи—шүгүмчүлөд болгаш бот-шүгүмчүлөд, эч ылаангы алаандан шүгүмчүлөдди бүгү хемчеглер-биле калбартып турар.

Шүгүмчүлөд болгаш бот-шүгүмчүлөд болза, кадрларын кижиздеринин партиязын методу, партиязын кадык организмин үредеп турар четпестер-биле демиселге партиязын хынаттыган чепсез болур.

Эрги, хождунгай чаңчылардан болгаш артыкчылардан дидим, шийтирлиин-биле адырларынга база массаларнын чогаадикч иделкейин калбартырарынга, чаа, хөгжүп орад депшилгелиг чүүлдери массанын шыны-биле үнелеп, дүрген шийтээдип алырарына шүгүмчүлөд болгаш бот-шүгүмчүлөд улуу-биле дузалал турар. Эч ылаангы алаандан шүгүмчүлөд болза, четпестерни чүгле өй-шаанда эскерип, узуткаарынга, четпестерни болдурбазынга дузалал турар эвес, харын чаа депшилгелиг чүүлдү деткивишаан, болуушкуннарнын келир үезин өөренип көөрүнге партияга улуу-биле дузалал турар.

Шүгүмчүлөдди болгаш бот-шүгүмчүлөдди калбартырарынга солуннарнын улуг ролун партия, совет, комсомол болгаш ажал-агыт организацияларнын удурткучуларынын хей кезин шын үнелеп турар. Маңа эч ылаангы КПСС-тин Өвүр, Чаа-Хөл райкомнарнын, ажылчы чоннар депутаттарынын Сүт-Хөл район Советинин куускомун хамаарыштырып болур.

Бо черлер солунун шүгүмчүлөдиг материалдарын улуг кичээгей-биле көрүп, четпестерни узуткаарынын боттуг хемчеглерин олар ап турар. Шүгүмчүлөдиг материалдарын хынал, КПСС райкомунун бюрозунга, райкуускомунун заседанияларынга, партия эге организацияларнын хуралдарынга, көдээ Советтерин сессияларынга, колхозтарын, хей-ниити организацияларын, совет албан черлеринин ниити хуралдарынга чугаалажып, четпестерин херек кырында узуткаарын чедиш ап турар.

татарынын Улуг-Хем, Чаа-Хөл, Чөөн-Хемчик райкуускомнары болгаш областын кадык камгалал килдиз, областын хергелекчилер эвилелинин баштаар чери, ВЛКСМ обкому чедир үнелевейн турар.

Барыын-Хемчик районуун Кара-Хөлде Молотов аттыг колхозтуң даргазы Содунамнын көдээ ажал-агыт артелинин Уставын каржызы-биле үрөп турарынын дугайында шүгүмчүлөдиг материалдарын «Шын» солунга каш-даа уда парлап турда-ла, КПСС-тин Барыын-Хемчик райкому Содунамнын мынчага чедир камгалал, аңаа шынгы хемчегни көргүспейн келген.

Областын кадык камгалал килдиз болгаш областын хергелекчилер эвилелинин баштаар чери шүгүмчүлөдиг материалдарда четпестерни узуткаарынын дугайында боттуг хемчеглерин албайн, «хемчеглер алдынган» деп шын эвес харыялап турары чаңчыл болган.

Бо фактылар чүвү көргүзүп турар деп диде, ол организацияларнын удурткучуларынын чонуну негелдезин, санал-оюун тооп көрбейн, ажалга партиянын принцип чок болуп, шүгүмчүлөдди болгаш бот-шүгүмчүлөдди калбартырары чедир үнелевейн турарын херечилеп турар.

Шүгүмчүлөдди болгаш бот-шүгүмчүлөдди калбартырары, эч ылаангы алаандан шүгүмчүлөдде сагындары болгаш саналдарын кичээгейли-биле диндарынын, массанын үндүрүп турар эгелекчи саналдарын сагыш човангыр-биле деткириин партия организацияларындан, оон удурткучуларындан КПСС-тин XIX съездин негезин.

Мынчанга шүгүмчүлөдди, эч ылаангы солунун шүгүмчүлөдиг өй-шаанда болгаш херек кырынга деткириин, ында айтылган четпестерин узуткаарынын хемчеглерин сонгаарлаашкын чокка алдын партия, совет болгаш ажал-агыт организацияларынын удурткучулары боттандырар ужурул.

Четпестерин илереди шүгүмчүлөддери—ажылдың чүглө эгези, шүгүмчүлөддин үнели болгаш түнелдди ону үнелеп билриндеп, четпестерин чайладырынын тодаргай хемчеглерин алдырында хамааржыр. Ынчанга четпестерин дугайында солуннарнын шүгүмчүлөдиг материалдарын хыналдарын кылып, оон түнелдерин партия, совет организацияларнын хуралына чугаалажыр херек.

Парлалганын шүгүмчүлөдиг материалдарында илерезн четпестерин чайладыр талазы-биле партия, совет, комсомол, ажал-агыт болгаш өске-даа хей-ниити организацияларнын удурткучулары каныг тодаргай хемчеглерин ап турарын контрольдаары КПСС райкомнарынын кичээгейлинин төвүнге турар ужурул.

Шүгүмчүлөдиг материалдарын боттуг чоруун херек кырынга чедиш ап турар болза, солун бодунуң коллективтиг агитатор болгаш пропагандист, коллективтиг организатор ролун чедишкенин боттандырар шыдаар. Бир тээ ол ооруганы солуннар чедишкенин боттандырар шыдаар болганда салдыган сорулгаларны партия организацияларынын чедишкенин күсөдериинге солун эч-не чидиг, эч-не күштүг, дайынчы чепсек болур ужурул.

Совет Эвилелинде

ПАРТИЯНЫҢ СЪЕЗДИНИН ШИИТПИРЛЕРИНИН ПРОПАГАНДАЗЫ

ЛЕНИНГРАД. Хоорайнын заводтарында болгаш фабрикаларында, албан черлеринде болгаш өөредилге черлеринде Совет Эвилелинин Коммунистг партиязынн XIX съездинин төгүлүг шийтирлеринин болгаш эш И. В. Сталиннын «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп генийлиг ажылын пропагандалаары улам калбарып турар.

Ленин районуң беш муң агитаторлары, оон ишинде дээди өөредилге черлеринин профессорлары болгаш башкылары, бүүдүрүлгелеринин инженерлери, башкылар, эмилир беседалары эртирип, ажылчыннарнын хуралдарында КПСС-тин XIX съездинин шийтирлеринин дугайында илеткелдерин кылып турар.

Киров заводта агитаторлар дөңдөрдө болгаш бүүдүрүлгенин салбырларында беседаларын чорудуп, сталины бешки беш чылда Кировчурларнын мурунда турар сорулгаларын дугайын чугаалап, оларын чаа куш-ажылчы маадырлык чорукчө сорук кирип турар. Заводтун хей-хэй цехтери болгаш бүүдүрүлгө уацостоктары 1952 чылдын оонаадазын хуусаа бетинде күсөткен.

Съездинин төгүлүг документтерин болгаш эш И. В. Сталиннын «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп генийлиг ажылын «Электросила», С. М. Киров

аттыг заводтарнын ажылчыннары, инженерлери, техниктери болгаш албан-хаакчыттары улуг сонургал-биле өөренип турар. Эш И. В. Сталиннин чаа чогаалын үш чүс ажыг коммунистер болгаш партия кижигүнү эвес кижилер өөренип турар.

Заводтун партия комитеди болза, эш И. В. Сталиннын ажылын өөренип турар кижилерге дузаламчы кылдыр партия библиотеканын болгаш Илчы аттыг культура Бомчулгаларын организациястан. «И. В. Сталиннын «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп ажылы —марксизм-ленинизмниң теориязын чаа кайгамчыктыг салышкын» болгаш «Социализмниң кол экономнуг хоойлударын И. В. Сталиннын ажитканы болгаш үндөдүлгө» деп ити лекцияларга хей сангыг киж чыгылган.

Заводтарда болгаш фабрикаларда ажылчыннарнын хуралдары болуп эртип турар. Ол хуралдарда Совет Эвилелинин Коммунистг партиязынн XIX съездинин шийтирлеринин дугайында чоннар эп-сеткилдиг деткип турар болгаш сталинны бешки беш чылдын планын хуусаа бетинде күсөдериин талазы-биле чаа социалистг хүлээлгелерин ап турар.

КӨДӨӨ АЖЫЛ-АГЫТ АЖЫЛДАРЫНЫҢ МЕХАНИЗАСТААШКЫНЫ

КИЕВ. Украинанын машина-трактор станцияларында ажал-агыт чылынын түнелин үндүрүп турар. Колхоз бүүдүрүлгезинин комплекслиг механизастаашкынында чаа чедишкенин чедиш алдынган болгаш аңаа үндөдүлгө тараа культураларынын база техниктиг культураларынын дүжүдүнү улам ынайгы бедидишкени чедиш алдынган.

Механизаторлар бо чылын колхозтарда чер андарылазынын бүгү хевирлеринин 94 хуузун болгаш тараа культураларынын тарылгазынын 90 хуузу күсөткенер. Эрткен чылга деңизерге тарааларнын комбайнар-биле ажаап алышкыны база техниктиг кол культура—чигир сөклязынн механизастаашкыны ажаап алышкыны беш катап улгаткан.

Тараа ажаап алышкынынга, саванын сарааттарынга болгаш шаан-нарга бастырылганын үезинде комплекслиг механизастаашкыны дика калбаа-биле ажыглан. Тараа

ажаап алышкынынын үезинде чүг-лө Киев облазынга безин 1196 механизастаатынган шааннар, 1948 тараа арыглаар агрегаттар ажылдап турган. Ол чорук тараа бастырылазын болгаш тараа дужаалгазын дыка дүргөдеткен. Сталино области Марын МТС-зинин ажылдап турган колхозтарынга тарааны арыглаарынга, чүүдүренинге болгаш деңизлээринге механизастаашкыны ажыглаанынын ачызында чеди чүс ажыг трудоденер камнап алдынган.

Тракторларга волокушаларны база өске-даа херекселдерин массала-биле ажыглаанынын ачызында тос миллион ажыг гектар черниң саванын сарааттар органы берген. Ол чорук чүс-чүс муң колхозчуларны өске ажылдар кылларынга хостаан болгаш күсүк чер андарылазын чогуур хуусаазында чорударын хандырған.

Колхозтун дээрбери хонук бүүрүндө 60 центнер тарааны тырттып турар. Узүктел чок шак ыначаар ажылдаары колхозка хүн санында-ла 600 рубльдин ооругазын берип турар.

Дээрбе — ажыгалада

Каа-Хем районда «Кызыл туку» колхозтун кижигүннери чаа дээрбени доозуп, ажыгалада кириген.

Кышкы байдалда саат чок ажылдаар кылдыр Дерзинин хеминден суг ап дамчылар каналды тургускан.

Колхозтун дээрбери хонук бүүрүндө 60 центнер тарааны тырттып турар. Узүктел чок шак ыначаар ажылдаары колхозка хүн санында-ла 600 рубльдин ооругазын берип турар.

Декабрьнын баштайгы чартымында

Заготзернотун автобазанын коллективни декабрьнын баштайгы чартында бүүдүрүлгө программанын ажыр күсөткен.

Ити чүс муңчу коммунист Зюзин чартык айда 54 литр бензинин камнап албашаан, сөөртүлгө планын 195 хуу база ол ышкаш 46 литр

бензинин камнап алган Поминов оонаадазын 105 хуу күсөткен. Ажыл-ишке кызымак чолаачы Литвинов, токар Медведев, чаа-ныкчы Тимохин ышкаш норманын 150 хуудан ажыр күсөдип турарлар коллективте хөй.

Ажылчы чоннун хөрээ дээш

Тес-Хем районда Сталин аттыг колхозта меддукт эргелекчи К. А. Баренова ак-сеткилдиг, чонга ээлек, кадыкшылдыг чаагай амыдырал дээш демиселчи. Ааргыны болдурбазынга баш уаур хемчеглерин апарыг шевир дугайында тайылбыр

ларны билдингир чорудуп турар. Ааргынын сезингир азы билдинген черлеринге үргүлчү барып, эминин дузаламчынын көргүзүп турар. К. А. Баренованы чон мактап, аңаа ынакшынын, өөрүп четиргенин илередиш турар.

Бистин Төрээн чуртувустун найсылалында

А. М. Горький аттыг библиотека

Москванын күрүне университетинин А. М. Горький аттыг эртем библиотеканы—Москванын хоочун библиотекаларынын бирээзи.

Марксизм-ленинизмниң классиктеринин бүгү чогаалдары ында бар. В. И. Ленинниң Чогаалдарынын 4-кү үндүрүлгезинин 45 комплекзин бар. «ССРЭ-де социализмниң экономнуг проблемалары» деп эш И. В. Сталиннин генийлиг чогаалы-биле библиотеканың фондузу байыткан.

Библиотеканың номнар шыгаар черинде Ломоносовтун болгаш Радищевтин, Пушкинниң болгаш Гогольдун, Толстойнун болгаш Чеховтун чогаалдарынын баштайгы парлап үндүргенин экемпларларын чыгган.

Библиотеканың ном фондузу бистин чуртувуста парлап үндүрүп турар бүгү номнар-биле чыл бүрүдө долдуртунуп турар.

Ол библиотекаларнын ажылдакчылары массалыг ажылды улуу-биле калбартып, делгелгелерин, лекцияларны болгаш өске-даа ажылдарны кылып турар.

Чечен чогаал бөлүмү

Москванын А. А. Жданов аттыг 1-ти үлгелерлиг типографияда чечен-чогаал бөлүмү чыл бурунгаар тургустунган. Чоокта чаа «Правда полиграфист» деп хей тиражтыг солунга ол бөлүмүнү киржикчилеринин бижээн чогаалдарын чечен чогаал ары кылдыр парлап үндүргөн. Парлакчы Владимир Черноярванын «Ай сонатазы» деп рассказын, дептерлээр цехтин даараныкчызы Нина Голованын «Утундурбас» деп очергин, Анатолий Усаевтин «Ырыда миннишин» деп лириктиг шүүдүктөрүн, корректор Николай Левкиннин шүүдүктөрүн ол арында парлаан.

ЧЫЛ ПЛАНЫН ХУУСАА БЕТИНДЕ

* Москванын электрод заводу чыл планын хуусаа бетинде—декабрь 5-те күсөткен. Куш-ажылдын бүүдүрүлгө чайгылыш чокка бедидип, бүүдүрүлгө күштерин долдузу-биле ажылап тургаш, ол чедишкенин заводтун коллективни чедиш алган.

* Профинтерни аттыг № 5 дааранылга фабриказынын коллективни стахановчу өзү-биле ажылдаш, 1952 чылдын планын хуусаазынын бетинде күсөткен. Он бир айларнын даалгазындан дашкаар 6800 костюмнерни даарап үндүргөн.

* № 1 мебель фабриказы чыл планын ноябрь 29-та күсөткен. Оон коллективни ам чыл төнчүзүнге чедир 2,3 миллион рубльдин продукциясын чыгса кылып бээр дээш ажылдап турар.

* Москванын «Идеал» деп заводунуң коллективни чыл программанын хуусаа бетинде күсөткөш, бүүдүрүлгени темпизин хүн бүрүдө бедидип, ажылдын шынарын улам экижидип турар.

* Хрушев аттыг автоматтыг хлеб заводунуң коллективни чыл планын декабрь 5-те күсөдир деп хүлээлге алгаш, декабрь 2-де—хүлээлген хуусаазындан үш хүн бурунгаар күсөткен.

* 4-кү авторемонт заводунуң коллективни бешки беш чылдын ийги чылынын планын декабрь 4-те күсөткен. Чыл төнчүзүнге чедир бир миллион рубльдин продукциясын бүүдүрүп үндүрер деп хүлээлге алдынган.

Хөй каггыттыг чаа бажычнар

Бо чылдын орган үезинде 1-ги Мешанская кудумчу биле Капельский переулоктуң бедирлешкен азынга туудуг эгелээр. Ол болза, Хөмүр даш үлетурунун Министерствозунун ажылдакчыларынга 14 каггыт чуртталга бажынын туудуу. «Мосграждануголжилстрой» деп трестинин 4-кү Эргелелин коллективни ол бажынын туудуп турар. Ол коллектив октябрьда эки ажылдааш партиянын Москва комитетинин, Моссветтин болгаш профвильдеринин Москва хоорай чүүлелинин шилчинир Кызыл туган чаалап алган. Чаа бажынын туудуун архитекторлар К. М. Метельскийниң болгаш Б. С. Бабаевтин, инженер-конструктор И. В. Казаковтун төлөвилдин өзүрап кылып турар. Ол бажыныга 138 квартиралар болур, адакы каггытга үш магазинер болгаш уруугар ислизи турар. 1953 чылдын декабрьда ол чаа бажын ажылдап кирер.

Уран-чүүл допчулары

Москванын анык көрүкчүлериини театры «Павлик Морозов» деп чаа шини үндүргөн. Шини В. Чу барев чогааткан болгаш анык патриот пионер Павлик Морозовтун маадырлык амыдыралын ол шинде көргүзүп турар.

Сталинчы шааналдык лауреад ССРЭ-ниң улустун артизи У. Гаджибековтун «Аршин-мал-алам» деп комедияын К. С. Станиславский болгаш В. И. Немирович-Данченко аттыг хөгжүм театры москвачыларга көргүзүп турар.

Театрнын бот-тывынгыр уран-чүүлүнү көргүзүлгелиг отчеттары Москванын клубтарында болуп турар. Көргүзүлгенин үезинде Москванын станкоминструмент институтунуң клубунга К. Симоновтун «Бистин хоорайдан оол» болгаш М. Горькийниң «Мещане» деп шилерин көргүскөн.

Москва. Горький кудумчузу.

СЭТА-ның прессклешеши.

Кадрлар өөренип турар

Дуржулга солчушкунуң чөвүлө хуралы

Бо чылдың декабрьның 17—18 хуннеринде КПСС обкомунга партия райкомнарын пропаганда болгаш агитация килдистеринин эргелекчилеринин дуржулга солчушкунуң чөвүлө хуралы болуп эрткен.

Чөвүлө хуралга «Марксизм-ленинизмни теориянын боттары өөренип турарлар-биле ажал дугайында», «Бижик билбес болгаш биче билер чорукту ууткаар талазы-биле ажалдык байдалың дугайында», «Иттигидеги ортузунга ажал дугайында» КПСС-тин чамдык райкомнарын ажалының дуржулганын чугаалашкан.

Чөвүлө хуралга болган санал шүүмчүлөрдүн түнөвишпаан, моон сонгааргы сорулгалар дугайында КПСС обкомунун секретары эш С. Сомам чүве чугаалаан.

Пропаганда болгаш агитация килдистеринин эргелекчилеринин КПСС обкомунун секретары эштер А. В. Анкудинов, С. С. Сомам олар «Шүгүмчүлө болгаш бот-шүгүмчүлө» совет нийтиледиги шимчекчи күжү, «Коммунисттик кижизидилге дугайында» деп лекцияларны номчааннар.

Райкүүсом даргаларының семинары

Район Советтеринин удуртур ажалдыкчаларының идея-политиктиг билсин бедидер, практикалыг ажал дуржулгаларын байдар сорулгалар-биле ажалчы чоннар депутаттарының област Советинин күсөкчи комитети бо чылдың декабрь 10-дан 15-ке чедир семинар организациястан. Арга барык шүптү райкүүсом даргалары өөренип эрткен.

Семинарга партияның XIX съездинин директиваларының дугайында, эш И. В. Сталинның «СССР-де социализмни экономиктүг проблемалары» деп ажалының дугайында, кадрларны шын шилип депшидер болгаш кижизидилге дугайында база оон-даа өске лекциялар номчутунган.

Чогаалчыларга лекциялар

Совет чогаалчылар Эвилелинин ова салбыры чогаалчыларга болгаш чогаалчык активке оларның политиктиг болгаш чогаалчы меркилин бедидеринче уланган лекцияларны организациястап турар.

Бо чылдың декабрь 17-де «Марксизм чылдың дил эрмини» деп эш И. В. Сталинның ажалының дугайында лекция болган. Лекцияны чылдың литератураының болгаш төөгү эртем-шынчилер институтунун директору эш Н. Сердобов номчаан.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партияның Каа-Хем райкомунуң пленуму

КПСС-тин Каа-Хем райкомунун III пленуму болуп эрткен. Бүгүнтинин чеди чыл өөредилгезинин хоойлузунун районда күсетипил турарының дугайында партия райкомунун секретары эш П. Середкин илеткелден пленум чугаалашкан.

Илеткелден болгаш санал бергенеринин шүгүмчүлөрдеринден илээрэни болза, районун улус өөредилгезинин херээде улуг чедишкенин биле чергелештир чепестер ам-даа бар. Районун школаларының өөредилге шынары куду деннедиг болуп турар. Бо өөредилге чыгышпа 22 уруглар школаларга хаара тутмаан. Бирги улдуңда өөредилге шынары чүгле 77 хуу күсетинген.

Өөреникчилерин өөредилге шынарын кошхаагының чылдагааны болза, партия, комсомол организациялары, районо школалар иштинге

кижизидилге ажалдарын кошкочорутканында болгаш адалык биле харылзааны четпес тургусканында болур. Башкыларның мергелин болгаш идея-политиктиг билдин бедидер ажал кошкочоруттунган. Оларның ажалыңга район организациялары четпес дуздалаып турар.

Улус өөредилгезинин херээнге партияны удуртулганын четпестерини фактылары болгаш чижектери пленумга тодаргай анализтепген. Пленумга шүптү 15 кижичи санал берген.

Чугаалашкан айтырының дугайында тодаргай шийтирин пленум хүлээп алган. Ол шийтиринин күсөлдезин боттандырар талазы-биле организациясты ажал районун школаларында чорутунуп турар.

Н. ПЛЯСОВСКИХ.

Комсомолчуларның саналдарын амьдыралга боттандыраар

Улус-Хем районун колхозтарының болгаш бүдүрүлге, албан база өөредилге черлеринин комсомол организацияларының отчөт-сонгулдагы хурдалдары организациясты болгаш бедик идея-политиктиг денелге болуп эрткелден. Хуралдарга олурушкан комсомолчуларның 50 хуу эге организациялар секретарының отчөт илеткелдеринин талазы-биле саналдарын берген.

Районун ажал-агый, культура тургузушкунуң херээнге аныктарың киржилгезинин өскенин, комсомол организацияларының коммунист кижизидилге ажалының деннедигин бедид турарын отчөтүг сонгулда хуралдар демделгезин. «Кызыл тук». Мичурин аттыг болгаш Киров аттыг колхозтарының комсомол организациялары амгы үеде боттарының ажалын экижидип турар. Колхоз бүдүрүлгезинге аныктарың киржилгези идеккейжээн. Комсомолчуларын иштинде колхоз бүдүрүлгезинин мергелидиг организациячылары бар. «Кызыл тук» колхозтун мал ажалының бригадир Бады-Торжу, Мичурин аттыг колхозтун хову ажалының бригадир Хирлишпен оларның эки ажалын колхозчулар үнелеп турар.

Отчөтүг сонгулда хуралдарга комсомолчуларын берген саналдары болза, боттарының комсомол организацияларының нийти ажалын улам экижидеринче уланган. Комсомолчуларын саналдарын амьдырал кырыңга боттандырар дээр организациясты ажалды күштелдирери эге организациялар секретарыларының чүгүла сорулгазы.

РО МГБ коллективинде комсомол организациязының секретары турган

Булатова комсомол хуралын эң чавыс денелге эрттирип турган. Ажалда ол четпес байдалды ында чаа сонгуктан секретары ам болдурбас ажурлуг. Ынчалза-даа, ол организацияның хуралдары ам-даа эки белеткек чок болгаш куду идеялы денелге эрттип турар. Моон алгаш көөрге, комсомол организацияларының чаа сонгуктан секретары ажалын аргазыңга өөредери ВЛКСМ райкомундан негетинип турар. Бо дугайын комсомолчулар боттарының саналдарыңга база чугаалап турганнар.

Ленин аттыг колхозтун комсомол организациязы аныктарың политиктиг өөредилгезинин шынарын экижитпей, политбөлүмүн ажалы эренгей удуртуп турарын комсомолчулар шүгүмчүлөдөн. Комсомол организациязының паралла таралгазыңга киржилгези экижизөөн. Жданов аттыг колхозтун комсомол организациязының секретары Бицык колхозчу аныктар ортузунга кижизидилгели болгаш организация ажалдарын экижидер дугайында кызып ажалдаван. Ол четпестер ам-даа үрүгачүлөвишпаан.

Аныктар ортузунга коммунист кижизидилге ажалын экижидер хемчеглер дугайында комсомолчуларын чөптүг негелделери ВЛКСМ райкомунун, комсомол эге организацияларының доктасомал эге организацияларының доктасомал эге секретары күсөлдери хулээлгези. Отчөтүг хуралдар оон-да бо талазы-биле комсомол райком боттут ажалдарын чорудуп эгелээн.

С. ШИВИТ,

ВЛКСМ Улус-Хем райкомунун секретары.

Районнар солуннарындан

Чыл планын ажыр күсеткен

Каа-Хем райулетпур комбинатының дааранылга цехи (мастери эш Горбунова) бүдүрүлгенин чыл планын 11 айларда 136 хуу күсеткен.

Даараныкчылар Тупцина, Козлова, Шарыпова ышкаш стахановчулар улам немежинп турар.

Сапог цехинин коллективи олардан база-да хожудавай, чыл оонал-дазын ай бурунгаар 106 хуу күсеткен.

«Колхозчу».

Колхозчу суурнуң культуразы

Ленин аттыг улгатыр катышкан колхозтун ажалы Би-Хем районда көсүк чери ээлеп турар.

Колхозчу суурда клуб (эргелекчи эш-Мактар) культураның оода болуп, ында организацияланган боттыгың уран-чүүлү, шийини, ырынын, таныштың бөлүмнеринде 25 кижичи киржип турар. Концерт, шийи көргүзүлгери болуп турар.

Тыва болгаш суусулдарга дыка хөй санын, яны-бүрү номнарлыг библиотекча хүн санында 30 хире номчукчулар кээп турар. Колхозчулар кинога ынак, лекцияларга сонугуналды.

«Сталинчы».

Механизаторларның күш-ажылы

Келир чылдың элбекшилдиг дүжүдүңге белеткек ажалын Шагаан-Арыг МТС-тин механизаторлары чедишкенин чорудуп турар. Септелге эгелээниден бээр ай четпес үеги иштинде 5 тракторларны, 3 культуваторларны болгаш трактордун 4 андазынарын септеп дооскач.

Чаш-оолдун бригадасы «АТЗ-НАТИ» деп трактордун септелгезин мурнап дооскан. Трактор паркында Дуганчы, Волков ышкаш мурнакчылар хөй.

«Кызыл тук».

Мурнакчы малчынар

Мал өстүреринин планын күсөлдериңге «Барлык» совхозтун малчынары чүктүлдүг ажалдап турар. Чүлдүм эрткен чылын төрөөн 382 хойдан 434 хураганнарын, анык чылгычы Сарыг-оол 35 белеринин кулуннарын, Ханды 98 инектеринин бызааларын бүрүн камгалан алганнар.

Партияның XIX съездинин шийтирлеринге күш-ажылы сорул кирген малчынар улам бедиткен чаа хүдээлгелер-биле ажалдап турар.

«Чаа амьдырал».

КИНО
УКРАИНАНЫҢ УРАН-ЧҮҮЛ МАСТЕРЛЕРИ ЭКРАНДА

Сөөлгү чылдарда бистин кино театрының экраннарыңга кино-чурук кылдыр дүжүргүлөөн шийлер болгаш концерттер уда-дараа көргүстүнүп турар апарган. Кинематография талазы-биле тыгылган шак ол чаа жанр болза, бистин совет көрүкчүлерининин культуруг өзүлдезин херечилеп турар чаа болушкун болур. Бистин совет республикаларыңга чурттап турар миллион-миллион кижилер оортан акы-думалыкты улустарың уран-чүүл талазы-биле шылгарангай эртнези-биле таныжып ап турар органы кино калбаа-биле пропагандалап турар.

Ынчангаш «Украин уран-чүүлүн мастерлеринин концерти» деп кино-чурукту көрүкчүлөр улуг сонугунал-биле ужуражып хүлээп алган. Бистин областын ажалчы чоннары акы-думалыкты улустарың уран-чечен концерттик кинозун улуг сонугунал-биле көрүп турарлар. Ол кино бистин областа ам үнүп турар.

Бистин улуг-делем чуртувустун улустары украин уран-чүүлге ынак. Ол кинодан бис кайгамчыктыг танышарың көөр болгаш тергип эки ырылары дыннаар бис. Украин ырыларда амьдыралдын дириг поэзиязы болгаш төөгү чугаалатынып турар деп Н. В. Гоголь бедид-биле үнелеп бижип чораан.

Чаа кинонун тургузуучулары украин ырының оон бүгү-ле сеткилдик омак-сергек болдуруп келир күштерин тодаргай көргүзүп, ылангыя ол ырылардан чонун чаа амьдыралың аялгалары үнүп турарын чедип алып талазы-биле улуг ажалдары кылганнар. Бис ол кинодан буруңгу украин ыраажыларың база амгы үенин талантыгы анык ыраажыларын көөр бис. Оларны кайгамчык үнери бистерге кинодун дамыштыр дынналар. Украин композиторларың болгаш режиссерларың чедишкенин база билер апар бис.

Кинонун көргүзүү «Улус ада, төрөөн Сталин дугайында» деп ырының күсөлдезин-биле эгелээр. Ол ырыны украин чогаалчы Ф. Козинкин сөстөрине тургускан. Ырыны ырлап турда көрүкчүнүн мурнунга Совет Украинаның аас-кежикти чурталгазы, оон ужу-кыды көзүлбөс кызылгастык делгем шөлдери, Днеприн кайгамчыктыг чурумалы болгаш улуг-улуг заводтар кестүп эрттер. Сталин дугайында ырыны демир-орук ажалчынары, ус-ларган училищезинин өөреникчилери болгаш студентилер күсөлдирер. Оларны үнери улуг ада болгаш өнүк төрөөн Сталинны йөрээген гимн болуп чангыланым турар.

Баштайгы ырының темазын уламча ажалдып, ону уламчылааны кылдыр М. Фрадкинниң «Сталинград дугайында ыры» деп ырызын Украин ССР-ниң улустун артизи М. Гришко күсөлдөр. Артист ол ырыны кайгамчыкты-биле күсөлдөр.

Украинаның музыка ансамблдеринин көргүзүү база эң солун чүүлдерин бирээни болуп турар. Дирижер А. Миньковскийниң удуртулгазы-биле ансамбль украин улустун сураглыг ырызы «Закувала та сива зозуля» деп ырызын күсөлдери көрүкчүлөр улуг сонугуналды бээр. Закарпаттын улустун ырызың киного база көргүзөр. Ол ырыны Волга-Донун В. И. Ленин аттыг судно чоруур каналын ажалдып турда тырттырып алган. Оон күсөлдези байырлалды байдалда хөй муң кижилерин мурнунга болуп эрттип турар.

Украинаның классиктиг композитору Н. Лысенковун «Тарас Бульба» деп чогаалдан алган үзүлдүзү база Ю. Мейтустун «Анык гвардия» чогаалдан алган үзүлдүзү украин операың көргүзүү болуп кинода кирген. Украин ССР-ниң улустун артизи М. Роменский Тарас Бульбаны кончук эки ойнап күсөлдөр. Ол ырыдан запорожчуларың амьдыралын чуруп көргүскен дегилерээн. Ол кинода «Анык гвардия» кижилерин таңгыраан база көргүскен. Ада-чурт дайынының калды дошкун чылдарында немец эзелекчилерге түр ээлтерген хоорайда маадырлы-биле демисежит турган анык маадырларын бистин шыны херээвиңге бүзүрөөн болгаш туруштуг, быжыг эрес-дидимин көргүзүп турар.

Ол-ла көргүзүлгениң аразында бистин область театрының спелазыңга тыва дылга көргүзүп турганы Гулак-Артемковскийниң «Дунай ыдында запорожчу» деп операзы база бар. Оондаа өске хөй көрүкчүлөр-биле ол концерттик кино дыка байлак.

Шак ол чаа болгаш байлак уткалы концерттик кино болза, украин уран-чүүлүн чаа чедишкенин берген болгаш чекетелишкенин көргүзүп турар. Кинонун режиссеру Б. Барнет хөй талады көргүзүлгели кинонун тургузар талазы-биле чаа чедишкенин берген болган. Кинонун операторлары болгаш үн тыртар ажалдыкчалары ол хүлээлгезин база кайгамчыктыг эки күсөлдери. Ынчангаш кинонун чугаалаары кончук эки дынналар турар.

«Украин уран-чүүлүн мастерлеринин концерти» деп чаа кинолу Украининин Совет Украинаның уран-чүүл талазы-биле айынынчак чедишкени болур

С. ТАМБА.

ХУРАЛ МУРНУНДА

Чөвүлө хурал кежээ ажытынар турган. Ынчангаш төлөөлөр кижичи бүзү-ле боттарының херектери-биле айонун албан черлерин кезип чөпт кааннар. Сергейниң кабинетин Стефан Петрович киргеш, тарылдоозулганы илеткеп кааш, ол-чү-хөө дугайын чугаалажып олур, ол аразында Марьяновская дым келген бе дээрзин айтырган.

— Мен оңу эртеңге чедирин кел-мен деп, Сергей чугаалаан. Бис у колхозчулар Бажының тусы өрээлинде кирип кагдыкмыс. — Каас черде ышкажы? — Ынчанмай канчаар? Аалчы кан керээ олдуур. Оон-биле ужу-жырын күзээр силер бе? — Улус күзөлдү-даа чогулу — деп, Стефан Петрович чугаалаан, — а чалажок сонугурап көөрү-биле уражып болур-ла.

— Ол силерниң хурал мурнунда кире душсун дээрзин менден чүг-ла дилөөн кижичи. — Анаа чүге ындыг кончук дүрген ек апарганым ол? — Ол силерниң дүжүдүнерин соруп турар чорду. — Ол кандызын? Мурнунда алгач бе азы ам болурун бе? — Мен бодаарымга, кайзын-даа. — Ал кайзын-даа, че? Ындыг, ындыг-дыр. — Стефан Петрович анык адыжы-биле сыйбаан, оон атактарын, чүңү-даа көре албас кылдыр имирертикен. — Сергей өөөвич, ол Ефим Меркушев дүжүт планнн турарын бидарын сенден дилээн болгай. Сен оң-биле чугаалаштын.

— Биске ындыг чугаа турбаан — Сергей харылаан. — Агаан Сергей биле Стефан Петрович колхозчулар Бажының хеминин иштинге кирип келдире, Меркушев, чаа эвес-даа болза, с-силниг костюмун, бөрт чок, ал Сыдык орденин болгаш

Сталинчы шаңналды лауреады С. Бабавскийниң «Алдын сылдыстың кавалери» деп романыңдан үзүлдү

беш медальдарлыг, чада кырында хүлүмзүрүп турган. — Ефим Петрович — деп, Сергей чугаалай берген. — а мээр-биле кады кым келгенин билер сен бе? Стефан Петрович Рагулин бо-ла болгай. — Эки бе, Стефан Петрович — дээш, Ефим Рагулинче бодуну күштүг холун сунган. — Мен силерниң дугайыңарны чеже-даа дыннаан мен. — Че, силер ам таныжып аптынар, — деп, Сергей чугаалаан. — Менде кончук далаштыг ажалдар бар, ынчангаш силерни каггаш чоруптай. А силер олурган, чугаала-жынар.

Сергей чоруй барган, а Рагулин биле Меркушев сезиктиг болгаш кандыг-ла бир онза байдал-биле бот-боттарыңче ширин кылдыр керүшкеннер, сактырга: «— Ийилээ артып-ла калдыкмыс, харын че, а биске чугаалажыр дээрге-даа чүңү дугайы боор» дээзинг-даа. — Стефан Петрович бистин адаларымы атташ чораян улус чүвө-дир — деп, Ефим салын сыйбап чугаалаан.

Ындыг ышкажыл, харын. База катап ыт, чугаа чок апарган. — «Сен бистин адаларымы чугаала-деп, Стефан Петрович Ефимче хайзы көргөш, боданган. — Сен оон орунга, ол бо деп ойзуп орбайн, өске районда-чүге чедип келгенин дорт чугаала». — Ефим Петрович, — деп, үр-ле ытташпай олурганың сөөлүңде Рагулин чугаалап эгелээ — мен дыннаарымга, сен техника талазы-биле мастер кижичи чордуң ала?

— Чүң-хөө чүвени бодантар-ла кижичи мен.

— Электри талазы-биле база билер сен бе? — Бичин билер-ле мен. — Чүге силер бодуңарга гидро станция түдүп албайн турар силер? — деп, Рагулин чоргаар хүлүмзүрүшкени-биле айтырган.

— Иет, ол-даа шын — деп, Ефим катышкан. — Биске база, силерниң биле ышкаш гидростанция болза... Магаданчыг-дыр, бурган-ла бо!

— Бодуңарга база түдүп алынар. — Түдүп алыр бис — деп, Ефим човап чугаалаан. А бо чылын силерниң дүжүт кайы хире болур ышкаш-тыр? — деп, папирозун уштуп ора айтырган. — Мээнин тыртаалыңар.

Рагулин ынаваан. — Дүжүттүң кайы хире болурунун ам кандыг хевирлерин турар боор? — деп, Стефан Петрович дорт харылаарыңдан өжөгөр чейлап орган. — Билип алыр ам-даа эртедир. Нийти байдалы эки-ле ышкаш... А оон ынай кым билер оңу. — «Дүжүттү айтырып турар — деп, Стефан Петрович бодаан, ол мээр демделгелдерини билеп алырын күзөп турар-дыр».

— Стефан Петрович, мен силерден бир-ле чүвө айтырырын күзөөн мен — дээш, Ефим папиростарын улам чоокшудулар идип каан. — Алынар. Кончук-ла эки папиростар чүвө.

— Айтыр. Бир эвес шыдаар чүвөм болза, харылаайн. — Айтыргы мындыг: силер ындыг бедик дүжүттүң кандыг арга-биле чедип ап турар силер? — Ында кандыг арга боор? Кандыг-даа онза аргалар чок — деп, база-ла дорт харылаарың күзөвейн, Стефан Петрович, тодаргай эвес чугаалаан. Бистин херээвис дээрге, апаа-ла, тараа ажалы.

— Анаа-ла, ынчалажок шуут-ла ындыг эвес болдурам. Мындыг диги-силер чайын андарган кара-дуурактыг черлерге тарыыр силер ынаан?

— Чүгле ындыг. — А чазын чөмөгүңе кылып турар силер бе? — Кезээде-ле. — Хүл-биле бе? — Хүл-биле-даа, суперфосфат-биле-даа. Ындыг-даа болза, мен-не бодаарымга, аът өдөөнү хоютканы-биле кылгыра эң-не дээрзи ол-деп. Стефан Петрович чугаалап-ла үнгөн.

— Ефим чүңү-даа сезинмени оргаш, хеп-хенертен-не, Рагулин бо чылын кызылгастан кандыг дүжүт алырын телевилеп алган айтыра каапкан, оон эң-не аарыг черин орта барып үстүргөн.

— Ага — деп, Рагулин боданган. — сээң билип алыксаан чүвөң ол ышкажыл! Сен, Ефим Петрович, менден сөглөдип алыр дээр ышкажыл чүл? А мен чугаалап бээр эвес мен... — Эрттерин күзөөн ол бе? — деп, Стефан Петрович удур айтырган.

— Кайын шыдаар мен! Мен силерге өөреникчи-ле хире кижичи ышкажым чүл. — А чүге айтырың ол ынаш? — Сонугурааш... Эх, Стефан Петрович, мен силерниң колхозка өөренип алыр-биле чедип келген болзумза аар! Оода-ла ай хире. Силер дээрге, эзулуг-ла ажал-агыйжы кижичи ышкажыңар чүл, силерде өөренип алыр чүвө бар-дыр.

— Кандыг боор, кел-даан — дээш, Рагулин салын аяныргай сыйбаан. — Сен чедип кээп, бистин ховулары-мысты көрүп ап болур сен. А сен мени хөлүн эрттип мактай бербе. Ажалга аныкчак кижичи мен, ынчангаш мени колхозта чамдык кижилер хүндүлөвөс болдур эвеспе.

— А мен болза хүндүлээр ийик мен. — Ындыг боор болур-ла, харын — деп, Рагулин чөпшээрэн. Ефимге

бүгү тала-биле ажалды берип болур-дур дээрзин шуут-ла бодай берген. — Сен дүжүткө планнарымны сонугураан сен бе? Чугаалап болур мен... Чижээлээрге, кызылгастан ийи чүс дөртөн пудту алып деп бодаан мен.

— Каш че? — А чүл? Эвээш-тир бе? — Ого! — Эвээш деп чүү боор! — дээш, Ефим бодунун сандаын Рагулинче чоокшудулар идип алган. — Стефан Петрович, мен силерге ыя-вала келир мен. Черле мен силерниң кээп өөренип ужулуг кижичи-дир мен. Бир эвес мен бодум-биле кады взеноулар экелзимзе, силер чүгле эпохсуна бербей көрүңер. Олар менде — үш, үжелээң кыстар.

— Бодунуң кыстарың-даа база эккел-даан — деп, Рагулин чөпшээрэн. Ажалга херектиг болганда эпчөк чүү боор!

— Ол дугайында силерге четирдим — дээш, Ефим боданы берген. — Стефан Петрович, а мээр бажымга бир-ле бодай кире хонуп келди, биликсээринер бе? — Чугаала, чугаала.

Бүгү-ле бедик дүжүт чедип алыр дээринин мурнундан эш Сталинга чагаалан бижилерим. Бистер мурнакчылар, кижичи бүрү-ле, бодувустун эки туравыс-биле рекордуң дүжүттү чедип алырын хүлээндивис деп, иет, анаа механизация дугайын база кирип-ле каай бис. Силер билдирер бе, мээр бодалымны?

— Мен-даа билеп-ле тур мен, харын — чугула херек-тир — деп, Рагулин боданып, харылаан. — А сен бодунуң ол ындыг идеяны бодунуң районунга чүге чугаалавааның ол?

— Чугаалаан-даа турар ийик мен, ындыг-даа болза бисте дүжүт талазы-биле тааржыр эгелекчи кижичи чок болган чүвө.

— Ол кандыг ындыг эгелекчил? — А силер ышкаш, шак ындыг-даан — дээш, Ефим хүлүмзүрээш, сазын сыйбаан. — Бодап көрүңер-даан

Стефан Петрович, борта бир дугаар сөстү чугаалаар кижичи болза, ол элээн деналиг болур ажурлуг. — А мен ындыг кончук чоон эвес мен.

— Силер баштактың тур силер ийин! А мээр бодап турар чүвөм дугайы мындыг: оон үнү дээрге каяа-даа дынналар мындыг эгелекчи херек. Ыр эвес мен дийик мен, хуралга чүвө чугаалааш бир дугаарында-ла бедик дүжүт чедип аарын эш Сталинга аазалым, гектар бүрүздүн ийи чүс пудту алып мен дээр дийик мен, а ол менде — энир чылын арай боор-ла алдан беш болган чүвө болгай, район шүптү билдир, оон шүптү-ла мынча дийилер ынаан: «Ефим дылы-биле чүлчүрууруу — а чүңү дээрзин боду безин билбес — дийир. А силерге улус бээрээр, силерниң сөзүңер бүгү Кубаньга тарай бээр, а силерни соон-ардан хөй-ле кижилер чоруптар, силерден өөренирин-даа, силер-биле чаржырын-даа күзөй бээрлер. Бир дугааргы мен-дир мен. Мен силер-биле чаржып-даа шыдаас мен, харын, ынчалажок ийи чүс п

Колхозчулар медээлеп тур

Колхозтун малы эки кыштаглашында

Чөн-Хемчик районун Жданов аттыг колхозтун баштаар чери болгаш малчынары ниитинин малынга улуг хайгааралды тургускан. Колхоз бо чылын малга 3 типовой кажаларны туткан болгаш эрги кажаларны эки шынарлыг септээн. Колхозтун малчынары ниити хуралда томуйлаан.

Колхозтун шээр малын 7 кезек, мыйыстыг бода малын 3 кезек, чыгы малды бир кезек кылдыр кыштагладыр турар. Оларнын одарын планнаан.

Колхозтун малчынары ам кыштаглаарже мал чемин сөөртүрүн организаствы чорудуп турар. Кыштагларда малдын байдалын колхозтун зоотехниги эш Д. Чамыян болгаш ветинар ажилдакчы эш О. Чамыян үргүлүч хайгаарал турарлар. М. СЫНАА.

Солун чагылгазы

Сүт-Хөл районун Бора-Тайга сумузунда «Сталинск орук» колхозта 1953 чылдын солун чагылдыгазы эки чоруп турар. Колхозта партия организациясы 229 солуннарга чагылыган декабрь 10-га чедир организастван.

«Сталинск орук» колхоз албан черинге 14 саньыг солуннары чагылып алган. Солун чагылдыгазы коммунист эш Чылбак онза идеякый кирип, 120 солуннары чагытырган. Чагылдыга үргүлүчүлөп турар.

С. САНДАН.

Ажыл дуржулгазынын солчушкуну

КПСС-тин Чаа-Хөл райкому колхозтарнын херэеженнер чөвүлдеринин даргаларнын семинарын эрттирген. Семинарнын киржикчилери партиянын XIX съездинин аялынын түнелинин дугайында, 1951—1955 чылдарда СССР-ниң хожжүлденин бешки беш чык планынын талазы-биле директорларынын дугайында лекцияларын дыннаанар. Колхоз бдүрүлгезинге херэеженнерни ролунун болгаш анык херэеженнер ортузунга ажылдын дугайында олар база өрөнгөннер.

Херэеженнер чөвүлдеринин даргалары боттарыннын аялынын дуржулгазын ол семинарга солушкан.

Т. ОПУШТАЙ.

Белеткелчилерини өөредилгези

Белеткелдер Министерствозуунун область төлөөзини чери декабрь 1-ден 10-га чедир райуполинзаг агентилеринин 36 кижини дыннакчыларды он хонук семинарын Кызыл хоорайга эрттирген. Ук семинара партиянын XIX съездинин материалдарын өөренип таншышсаан, көдээ ажил-агы Уставынын, бүгү делегей байдалынын дугайында болгаш өске-даа лекцияларын дыннаан. Семинар бедик идеягы деңделге эртен болгаш моон сонгаары күүседип чорудар ажылдар талазы-биле агентилерини мурнунга улуг сорулгаларын салганнун хүлээн алгаш, ону үр-түнелдиг болдулары дээш тустус черлеринче айттырканнар. В. ТОГЛАКПАН.

ЫРЛААЛ, ЧҮРЭЭМ

Төрээн черни каазын көргөш, Өөрүшкүзү хайнып келир Дөспес омак чүдүл-чүрээм Өлчейлиглер ырын ырлаал—

Улам уран кутулуп кел, Улус чоңга аян тудуаал.

Салгыңсырын тынып алгаш, Сагышсеткил таалай ханар Ие чуртка часыр чүрээм Идегелин ырын ырлаал—

Улам уран кутулуп кел, Улус чоңга аян тудуаал.

Акы-дунма найыралга Аргаланган-эргеленге Шынны билер чырык чүрээм Чыргалдыглар ырын ырлаал—

Улам уран кутулуп кел, Улус чоңга аян тудуаал.

С. САРЫГ-ООЛ.

ЧОННУҢ ҮНҮ

Делегейниң диптеринде бөдүүн чоңун Дээди күштүг, өктүг, чидиг, шыныч соруу— Чаага удур, тайбын күзүн демисели, Сая-сая чуректерде хайныгып тур.

Ажылчы чон колдарында тайбын херээ — Ажы-төлдүг ынаныштыг чолу, кежи. Канистыган найыралдын фронтузу — Ханьныг дайын чайладырың күштүг чепсээ.

Ыдык, шыныч күзел сорук, «тайбын» деп сөс Ырак, чокотка кижилерни катыштырган. Актыг шыныч камгаларнын хурезинге Амы-тынны харамнанмас ужуру чүд?

Чүге дизе, тайбын турда, чурттап болур. Чүге дизе, тайбын турда, тургузуп болур. Чүге дизе, тайбын турда, күзел бүдөр. Чүге дизе, тайбын турда, өзөр, төрүүр.

С. ТАМБА.

Орус болгаш тыва дылдар өөредилгези

Улуг-Хем районун Хендерге чеди чыл школазынын бүгү башкылары боттарыннын дыл талазы-биле билдин бидер, ынчангаш башкылаашкынын методиказын байлакшыдар сорулга-биле орус болгаш тыва дылдар өөрениринин ийи тус бөлгүмнерин организастван, улуг сонургал-биле өөренип турарлар. Бөлгүмнер тургустунган хүнүнден эгелээш, тускай расписание эзугаар үзүктелишкн чок кичээлдеп келген. Бөлгүмнерде программалыг материалдарын шингээлип алышыкыны ниитизи-биле эки. Ылактыг орус дыл өөренир бөлгүмнүн дыннакчыларын эштер М. Мөңгө, В. Каадыроол. А. Чимит-оол олар онза чедишкнниг өөренип, кичээл саньында эки, тергиин эки демдектерни ап турарлар.

База тыва дыл өөренир бөлгүмнүн дыннакчылары эштер А. Ширнина, Р. Бышева, Л. Кокорева олар моон мурнунда каш саньыг тыва сөстөр билер турган болза, кызып өөрөнгөндөн ам шору тывалаттар апарганнар. Олар чүгө бөлгүм кичээлдеринге эвес. харын каяа-даа бол, үргүлүч-ле өөренип, өске башкылардан, школачылардан база суурда колхозчулардан сөстөрүн, домктарын айтырып ап, ындыг арга-биле словарын, чугаазын улам байлакшыдып чоруурлар.

Бөлгүмнерге дылдар өөредилгези тус-тус башкыларнын школага практиктиг аялыгына улуг салдарын чедирип, ылангыч орус тыва дылдар башкылаашкынынга көскү түнделдерни берип турар апарган. К. БУДУК-ООЛ.

Тыва дылда чаа номнар

Бо чилин үнген болгаш үнер номнар

Чечен чогаалдар: А. С. Пушкин. — «Дубровский» 7000 кезек, өртээ 3 рубль 20 коп.

Н. В. Гоголь. — «Тарас Бульба» 7000 кезек, өртээ 3 рубль.

А. М. Горький. — «Ава» 7000 кезек, өртээ 8 рубль.

Т. Семушкин. — «Алитет дагларже чорупту», 2 дугаар ном. 7000 кезек өртээ 3 рубль.

Ю. Кюезегеш. — «Ховунун аялга-ныл», 5000 кезек, өртээ 3 рубль.

С. Сюрюноол. — «Баштайгы ном», 500 кезек, өртээ 3 рубль. Орус, тыва ырларнын чындылары. 7000 кезек, өртээ 2 рубль.

Бичия уруулар болгаш школа литературалары: А. М. Горький. — Тоолдар. 7000 кезек, өртээ 70 коп.

С. Баруэдин. — «Бо бажынны кым тутканыл». 7000 кезек, өртээ 1 рубль.

Б. Житков. — «Чүү болуп турганыл». 7000 кезек, өртээ 50 коп.

А. Гайдар. — «Тимур болгаш оюн командазы». 7000 кезек, өртээ 4 рубль.

М. Познанская. — «Төрээн черинде». 7000 кезек, өртээ 2 рубль.

В. Катаев. — «Мен ажылчы чоңун олгу мен». 7000 кезек, өртээ 3 рубль.

Өөредилге номнары:

Л. Чадамба. — «Төрээн чугаа» (2-ги класстын номчулга ному). 10000 кезек, өртээ 2 рубль 60 коп.

А. Мишулин. — «Эрте бурунгу төөгү» (5-ти класска). 15000 кезек, өртээ 3 рубль 50 коп.

Н. Сердобов. — «Биче билигилгерге арифметика ному». 10000 кезек, өртээ 1 рубль 30 коп.

Көдээ ажил-агы литературалары: И. Якушкин. — «Мал чемин будурери». 7000 кезек, өртээ 3 рубль.

Е. Новиков. — «Мыйыстыг улуг мал». 7000 кезек, өртээ 4 рубль 20 коп.

Кызылдыг төп ном садьынның «Номну почта-биле» салдып таралдыр килдизи хамаатылардан чагыларын хүлэеп ап турар. Чааган литератураларын салышкын чокка, өртээн төлөөзини эзугаар чорудуп берип турар.

Редакцияга чагаалар

Колхозчуларнын өөредилгезин организастван

Колхоз бдүрүлгезинге колхозчуларнын билдин бедидеринге агро-зоотехниктиг өөредилге улуг дузаны чедирип турарын практика көргүскөн.

Ындыг турбуза, Өвүр районун Сагылда «Кызыл тул» колхозтун баштаар чери (даргазы эш Очур), колхозта партия эге организациясы (секретары эш Бузур-оол) колхозчуларнын агро-зоотехниктиг өөредилгезин амдыгаа чедир организастван.

Бо чорук болза, ол колхозтун удурттур ажылдакчыларынын база районун көдээ ажил-агы килдизини ажылдакчыларынын талазындан колхозтарнын организаств, ажил-агынын быжылгаарыне кошкак кичээлгейин салып турарын херечилеп турар.

Т. САРЫГ-ООЛ.

Башкыларнын хандыргазын экижидер

Школа башкыларынга ажылдаарынын таарымчалыг байдалын тургузар, оларны чуртталга бажыны, одаар ыяш-биле хандыр дугайында СССР-нин Министрлер Чөвүлелинин 1948 чылдын февраль 10-догы доктаалын Улуг-Хем районун Ленин аттыг колхозтун удуртукчулары күүсетпей турар.

Ол колхозта эге школанын ийи башкызы, оларны колхоз чуртталга бажыны-биле хандыраанындан, Шагаан-Арыг хоорайдан 3 километр чеге кылаштажып көзөп ажилдап турар. Башкыларны одаар ыяш-биле хандыраан. Колхозта магазин чорундан башкылар хергелдиги барааннарын, аш-чем продуктуларын садып алыр чер чок болуп турар.

Бо чептестерин дарый узуткааш, башкыларга таарымчалыг байдалды тургузарын кыска хуусаада шитпирлээри негетинип турар.

К. АНАЙ-ООЛ.

Почта дажылгазы багай чоруп турар

Мөңгү-Тайга районун Мөңгө-Бүрен сумузунун ажылчын, албан-хаакчытары школачылары болгаш сумунун чоңу совет парлаганы эвээш эвести чагыдып алганнар.

Ындыг болза-даа, чоңун ол чагыткан солуннары, журналдары эрлеринге ыяшаанда четпей турар. Сумуда солун таралдыгазы багай чоруп турда, суму Соведи, ында партия, комсомол организациялары хемчег албайн турар.

И. УСПУН-ДОРЖУ.

ШЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ИЗИБИЛЕ

Бижик өөредилгезин удурттур

Бо чылдын октябрь 26-да үнген № 210 «Шын» солунга парлаганын мындагы эгелиг чүгүлге Улуг-Хем районда бижик өөредилгезинин багай чоруп турарын шүгүмчүлээн.

Ол чүдүлү КПСС-тин Улуг-Хем райкому хынап көргөшын болган. Районга бижик өөредилгезин экижидерин хемчеглерин КПСС райкому алган. Ленин аттыг, Мичурин аттыг, Димитров аттыг колхозтарда болгаш Шагаан-Арыг сумузунда бижик өөредилгезинин бөлгүмнерин организаствап тургускан, ол бөлгүмнер аялыын эгелей берген.

И. ШАРАВИИ.

КОЛХОЗТАР ТУДУУШКУНУНДА

Келир чылдын тудуунга хереглээр ыяш белеткелиниң шалыпчы айы

Бай-Тайга районун «Тээли» колхозта келир чылдын бүгү тудууларына кирер тудуг ыяжын белеткелди эки чоруп турар. Колхоз баштаар чери тудуг материалдын белеткелин дүрген доозары биле колхозтун шитки аргаларын чөп ажыглап, тудуг бригаданыга немей мал фермаларынын айы-биле тургускан түр бөлүктөрүн белеткесе чогуур тудуг ыяштарын планнат бергилээн.

Бөлүктөр боттарынга онаашкан тудуг ыяжыннын планын күүседир дээш улуг көдүрүшкүнүнүг ажилдап, баштайгы хүннеринде 827 чүдүктү тайгага кезип белеткээш, 180 чүдүктү орук аксы ак черде сөөртүп алган.

Тудугжуларнын чаа хүлээлгелери

Өвүр районун «Торгалыг» колхозтун тудуг бригаданынын тудугжулары эш Сталинга чоруткан чагаазында алган хүлээлгелерин эрестиг күүседип турарлар.

Бригада 1952 чылда чуртталганын 17 бажынарын тудар тургаш. 18-ти, малдын чагыс-ай хевирин 3

Келир чылдын тудуг планнарын чедикшинин күүседиринге, колхозчуларын өглерден культурулуг бажынарыне шилчидеринин херээ дээш, колхозчу тудугчулар 62 харды Санчай ирейден эгелээш, Ады-оол, Комбу, Сомам, Маадыр олар нормазын ыракта ажыр күүседип, ак-сеткилди, улуг күженишкнниг ажилдап, мурнакчыларга санатырып турарлар.

Тудуг ыяжы белеткээри биле кады колхозчу суурда чаа-чаа тудууларны база-ла чорудуп турар. Бригада бөлүктөр болгаш тудугжуларнын ортузунда социалистиг чарыштар улам калбарып турар.

А. БОБАНАЕВИЧ.

Тудугжулар ортузунда социалистиг чарыш калбарып турар

Тес-Хем районун Калнин аттыг колхозтун баштаар чери колхозчу активчилерин киржилгези-биле болган хуралындан келир чылдын тудугуларыга хереглээр тудуг материалдары белеткээринин шалыпчы айы чорударын шитпирлээн.

Тудуг ыяштары кезип белеткээринге болгаш дажылгап сөөртүрүн турарлар.

Бригада хүлээлгезин күүсеткен

Колхозчу суурну чагаайдыдарынын, колхозчуларын кидис өглерден чырык, чылыг бажынарыне шилчидеринин төөгүлүг сорулгаларын ботандарынын херээнге тудугжулар күш-ажылчы салышкыннарын илередип турар.

Чөн-Хемчик районда Жданов аттыг колхозтун тудуг бригаданынын кежигүнери чаа чылга чаа күш-ажылчы чедикшинчер-биле ужуражыр дээш бдүрүлгези хуралында чаа хүлээлгелерин боттарына алган.

Тудуг бригадирин эш Сотпага удуртган тудугжулар чаа чылда чуртталганын 5 бажынарыннын, бир га-

ге бүрүн чепсек, херекселдиг 8 аъттарлыг 22 кижини, ыяш дилеринге 6 кижини тускайлап тургускан.

Төрээн колхозтун суурну чагаайдыдары, оон күч-шыдалын улгатырары дээш колхозчу тудугжулар тудуг ыяжы белеткээринче улуг көдүрүшкүнүг айттынып үнүпкеннер.

И. ШАРАВИИ.

Улустарнын тайбың камгалалынын Конгрези

Декабрь 16-да өртөнги хурал

ВЕНА. (СЭТА-нын тускай корреспондентизи). Декабрь 16-да испан төлээ Хосе Хиральдын даргаланы биле ажытыган хуралга ийи дугаар айтырыг—амгы үеде чоруп турар дайыннарын соксадырынын дугайында айтырыгнын чугаалажып көрүшкүнү эгелээн.

Бо айтырыгнын талазы-биле эге сөстү кыдат төлээлерин баштын, тайбыннын бүгү-делегей Сталинны шанналынын лауреады Го Мо-жога берген. Кыдат Улус Республиканын шылгарангай эртемдени болгаш чогаалчызы, тайбын дээш суралыг демиселчизи индирге көстүп кээрге, конгресстин киржикчилери анаа димиттиг үр адыш чаксаашкыннары-биле байыр чедирип турганнар.

Индиянын төлээлеринин баштын, Тайбыннын Бүгү-индий Чөвүлелинин даргазы доктор С. Кичлю чүве чугаалаан. Ол корей айтырыгнын дугайын чугаалаан.

Кореяда чөрдүлээринин тыылганынын дугайында Индияда болгаш индий төлээлерин аразында болалар яныз-бүрү болуп турар, ыччалга-лаа моон адаанда пунктуларын Индияда бүгү кижилер чагыс-ай чүдүлгүзүп көөр.

Бирээде, напалмыг бомбаларын ажылгап турары болгаш улуг хемчээлдиг бомбалаашкыннарын чорудуп турары—кижи төрелгетенге удур кеминг үүлгедип болур, база оларны доп-дораан соксадыр ужурулуг; ийде, Ялужиян хемде электри станциянын америк ужар-чүдүлүн бомбалааны болза, тайбыннын херээнге согушкун болгаш дайыны кыйгырып болур; үште, Мурнуу Кореяда Ли Сын Маннин эзу-чурумун кандыг-даа хевир-биле деткири—КНО-нун удур демисел чорудар ужурулуг турган чүдүлүг деткээни ол болур; дөртте, туттурган кыдат болгаш корей шериглерин өлүрүп турары болгаш туттурганнарын араатанзыг эзу-биле аажылап турары делегей эргезин каржы-быле уруп турар чорук болур; беште, бактериологтуг чепсекти аягылааны дээш америк команддылажы буруудатканын Индияга улуу-биле деткээни. Бактериологтуг чепсекти кандыг-даа чуртка ажыглаарына удур Индия бодунун үнүн көдүрүр ужурулуг деп Неру медеглээн.

Бо бүгүнү барымдаалааш, мен Конгреске моон адаанда саналдарын кириксей-дир мен деп Кичлю чугаалаан.

Бирээде, Кореяда дайын чорудулгаларын доп-дораан соксадырын негээри чугула.

Ийде, туттурган шериглер дугайында будулган айтыргалар төнүч чок маргылааларнын үндезин болбас ужурулуг дээрзин медеглээр ужурулуг биле. Туттурган шериглерин делегей эргезин эзугаар чандырган турар ужурулуг. Делегей эргезин яныз-бүрү хевирлиг билер чорук бар-ла харын, ыччалза-даа, бир эвес тайбын турар болза, бир эвес атыкылажышыкын соксаан турар болза, ол чөрдүлээрни башкарып алыры чик болур.

Үште, өске бүгү айтырыгларын шитпирлээринге болгаш атыкылажышыкынын соксадырынын дугайында дугуржулган күүселдизин хайгаарарынга чугула комитетти сонуургалдыг күрүселерин төлээлекчилеринде тургузар ужурулуг деп санап тур бис. Эзуагуд сонуурган турар талаларны комитеттин составындан үндүрери шын эвес, база кандыг-бир улуг чурттуу, оон иштинде Кыдат Улус Республиканын, азы Сонгу болгаш Мурнуу Кореянын ук комитетке төлээлекчи болур эргезин казыры мырнай шын эвес болур деп санап турар бис.

Дөртте, Кореяда дайын дугайында айтырыгнын кандыг-даа шитпирни: Кореянын улуу бодунун салым-чолун шитпирлээр эргелиг болур ужурулуг, ол хостуг турар ужурулуг дээр принципке үндезилетинер деп индий төлээлер санап тур. Бүгү даштыкы шериглерин Кореядан үндүрери Конгресс негезин саналдап тур бис, оон иштинде КНО-нун шериглерин-даа, кыдат эки-турачыларын-даа көрүп турар бис.

Оон сонда корей төлээлекчи Хан Сер Я чүве чугаалаан. Мында олуржуп турар бүгү кижилерге хосталга болгаш хамаарышпас чорук дээш демисежип турар улуг качыгдалдыг корей улустун мурнундан чугаалап тур мен деп ол медеглээн.

Декабрь 16-да кежээки хурал

ВЕНА. Улустарнын тайбың камгалалынын Конгрезинин декабрь 16-да корей төлээ Хан Сер Янын даргаланы хуралынга моон адаанда төлээлер чүве чугаалаан: япон төлээ Кентаро Канеко, Германиянын социал-демократтыг партиянын кежигүчү, парламент депутаты Роза Хилебранд, совет чөгаалы А. Е. Корнейчук, бельги төлээ Эмиль Кавенель, норвег пастор Форбекк,

дээш. Бүгү улустарга тайбың херектиг дээрзин билер мен, ыччаарга амгы үеде тайбыннын мээң улустун ышкаш ол хире хереглеп турар ыдыг улус чер кырында чок чыгаш, мырнай чок-даа боор.

Тайбың, тайбың база катап тайбың херек болуп турар чурт болур мээң чуртумда амгы үеде чүү болуп турарынын дугайын мен сагыш оожургал-биле чугаалап шыдавастыр мен.

Ында дайын чоруп турда, мен сагыш-сеткил хайныктырбайн чугаалап шыдавастыр мен.

Өнүктөри! КНО-нун тугунаа ада-биле Кореяда болуп турар хан төгүшкүнүн доп-дораан бүгү күштер-биле соксадыр дээш күш чедиле чүүлдеринери кылырынче, силерден хамааржыр бүгү-ле чүүлдерни кылырынче делегейин бүгү улустарнын төлээлекчилери силерин, оон иштинде америк улустун төлээлекчилерин ханда боражып турар Кореянын улустунун мурнундан, эр, херээжи кижилеринин, кырганнарын болгаш чаштарнын мурнундан кыйгырып тур мен деп Хан Сер Я чугаалаан.

Көстүп көрбөэн когаралдарга таваарышкан бистин улустузу бодунун маадырлыг чорун болгаш тайбыңче тура-сорукутун бүгү делегейге көргүскөн. Бис кымдан-даа өршөөл дилелейин турар бис, база дилээр деп бодавайн-даа турар бис. Ыччалза-даа бис, кижини хүндүлээр чоруктун принциптерин камгалары дээш, херээженнерни болгаш уругларын камгаларынын херээ дээш, тайбын чоңу араатанзыг эзу-биле кыргып-хылдырып соксадыры дээш, бодувустун чуртувустун эрге-ажыктары дээш, оон-биле кады бүгү кижиги төрелгетенин эрге-ажыктары дээш бис тайбынын негеп тур бис.

Мен чугаамын баштай чугаалаан чүүлдерим-биле доозарын күзөп тур мен. Амгы үеде кижиги төрелгетенге чүү эн-не херектиг деп айтыртыр болза, ол болза: бирээде, тайбын туруп болурунга идеягел, ийде, тайбыңче чүткүл болур.

Бо негелделерин талазы-биле мен болза, мээң улустумда ол идеягел, ол бдүрүл болгаш ол тура-соруу бар деп Конгреске медеглеспен тур мен.

Кореянын маадырлыг улусту-биле эл-сеткил катыштырышыкынын демдээ болур димиттиг адыш чаксаашкыны Хан Сер Янын чугаазы доозулган соннда дыка үр чагылынын турган.

Англиянын төлээзи, «Улустар аразынга тайбынны быжылгаары дээш» делегейин Сталинны шыңналынын лауреады Моника Фелтон индирге үнүп келген. Мен чүгө англи төлээлерин мурнундан энес, харын коллективтиг айыл чок чорукту камгалары дээш Кореяге оларны каржызы-биле мегелеп чорутканын ам билеп турар англи болгаш америк шериглерин мурнундан чүве чугаалап тур мен деп ол медеглээн.

Түнелинде Фелтон англи төлээлерин мурнундан моон адаанда резолюция төлөвилелин киргетти: «Өске шитпирлетимээн айтырыгларын тала

Чехословакияның Коммунистг партиясының национал конференциясы

ПРАГА. Чехословакияның Коммунистг партиясының национал конференциясы декабрь 16-да Прагада аяктынган.

Конференцияның залында И. В. Сталин биле Клемент Готвальдның портреттери; ол портреттерин арасында: «Ленин—Сталинның алдарлыг партиясының үлегери-биле, эш Готвальдны долгандыр сырый катышкаш, социализмче бурунгаар!» деп лозунг бар.

Клемент Готвальд индирге көстүп кээрге конференцияның төлээлери динмиттиг адыш часкаашкыны-биле ужурашкан.

Конференцияны Антонин Запотошкий аяктыган.

Национал конференцияның шийтпирлери партияның чаңгыс-эрни бадыткаар, ону оон-даа артык сырый катыштыр болгаш бистик аңгы дайыннарывыстын калчаалыг удуурлаанышкыны тура-даа, тайбың камгалалыны болгаш социализмни тургузарынын херээнге чаа тирилелгерге партия кижигүнерин элдертир.

КПСС-тин XIX съездинге эш Сталинның «шалычкы бригада» деп адаанын бис шызыктырар бис. Дайын кысыкчыларының кем-бурууду планнарын Совет Эвилели-биле, улус-демократтыг республикалар-биле болгаш делегация бүгү депшилгелиг лагерлери-биле кады буза шаап, тайбыны камгалаар бис! — деп, Запотошкийниң чугаанын төлээлер адыш часкаашкыны-биле уткан.

Партияның национал конференциясының президиумунун составыга Чехословакияны коммунистг партиясының Төп комитетинин президиумун Клемент Готвальдны баштадыр сонгаан. Конференцияның хүн чурумун чаңгыс эп-сеткилдиг бадылаан.

Конференцияның адынга келген Совет Эвилелиниң Коммунистг партиясының Төп Комитетинин байырлыг телеграммасын конференцияның киржикчилери бут кырынга тура дынааннар. Ур адыш часкаашкыны болгаш «Совет Эвилели делегезини!» «Эш Сталин делегезини!» деп кыйгылар үзүктел чок дынналып турган.

Байырлыг телеграмманың сөзү болза:

ЧЕХОСЛОВАКИЯНЫҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯСЫНЫҢ КОНФЕРЕНЦИЯСЫНГА
Чехословакияның Коммунистг партиясының конференциясына Со-

вет Эвилелиниң Коммунистг партиясының Төп Комитеди акы-дунманың байырын чедирип тур.

Чехословакияның аялчы чоңнары коммунистг партияның удууртулгазы-биле улус-демократтыг күрүени быжыглаарыга улуг чедишкиннерни чедип алган болгаш Чехословакияга социализм тургузушкунуну быжыг үндезини тургускан.

Социализм тургузушкунун херээнге чаа чедишкиннерин чехословак улустун чедип алырыга КПСС-тин Төп Комитеди чыганысыйн турар.

Чехословакияның акы-дунма Коммунистг партиясы делгерезин!

Чехословакияның болгаш Совет Эвилелиниң улустарының бузулбас эвилели болгаш найыралы делгерезин!

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиясының Төп Комитеди.

Конференцияның хүн чурумунун бирги пунктузуну талазы-биле «Партияның политикаг болган организастыг аялы база партияның чаа Уставынын төлөвилели» деп илеткелди Клемент Готвальд кылган.

Сланскийниң дээрбечилери сонгап илереткеннен болгаш айың чок болдургандан үнген түнелди дугайын, улус аял-агыны талазы-биле моон сонгааргы сорулгалары дугайын, партия аялларының айтырылары дугайын болгаш партияның чаа Уставының дугайын илеткелчи чугаалаан.

Сатынкы өскерликчилерге удуур партияны канчаар демисешкин болгаш оларның-биле моон сонгаарда канчаар демисежириниң дугайында, партияның тиелтирбес күжүнүн дугайында эш Готвальдның сөстери конференция изин-биле чүдүдүзүпүп деткээ.

Партияның сорулгалары күссетинер болгаш күссетинген-даа турар ажурлуг, чүге дизе, Совет Эвилелиниң болгаш эш Сталинның хууда дуулаамчызы-биле партия хандырынган деп, эш Готвальд бодунун илеткелиниң төнчүзүнге чугаалаан.

Илеткелдиң сөөлгү сөстери эш Сталинга болгаш эш Готвальдыга алдар болдурган динмиттиг адыш часкаашкыны-биле үдеткен.

Готвальдның илеткелиниң соонда саналдар эгелээ.

(СЭТА).

Улус Демократия-зының чурттарында

Румын Улус Республика. Республиканың беш чыл планында көрдүнген. Дунай-Кара далай каналының тудуунун участогу. Чуруу Ю. Поляковтуу. СЭТА-ның прессклишези.

Албанияның ховуларында совет агротехника

ТИРАНА. Албанияның күш-ажыкчы тараачыны совет агротехниканы көдээ аял-агында калбаа-биле непередири турар.

Кызылтайы хана-карактары тарырыр, кукурузаны дөрбелчин-уланчалтадыр тарырыр болгаш черни хандыр чарар аргалары улам калбартып турар. Совет агротехниканы ажыглангынын түнелинде көдээ аял-агы кооперативтери, күрүениң көдээ аял-агы черлери болгаш дыка хөй хуу аял-агылар көдээ аял-агынын культуларының дүжүттүүн дыка бедиткен.

Хөвөч тарыыр бүгү районнар хөвөч ажылынын совет методтары чедишкинини-биле ажыглап, оон дүжүттүүн болгаш шынарын бедидип турар. Флери болгаш Люшин районнары он-он кооперативтери совет методтары ажыглап, хөвөч белеткээриниң планын ажыр күссеткенер.

Совет улустун чедишкиннериниң дугайында лекциялар

БУДАПЕШТ. Венгр совет нийтели болгаш Венгр Улус Республиканың эртемнер академиясы совет улустун чедишкиннериниң дугайын чугаалап турар «Коммунизмниң оруу-биле» деп темалыг лекциялары организастап турар. Декабрь 8-те эртемнер академиясының акт залында «Коммунизмниң тудугларында чаа-чаа техниктиг болгаш эртем методтары» деп темалыг бирги лекция болган. Ол лекцияны ортумак машина тудуунун министриниң бирги оралакчызы, эртемнер академиясының корреспондент-кежигүчү, Кошшут аттыг шааналдын лауреалы Ференц Биро намчзан.

(СЭТА).

Кореяда болушкуннар

Кореяның Улустун армиясының Кол командьдалының дыңноды

ПХЕНЬЯН. Корея Улус-Демократтыг Республиканың Улустун армиясының Кол командьдалының декабрь 16-да медээлээни болза:

Эрткен хүнүн дургузунда Кореяның Улустун армиясының катыжышкыны-биле кыдат улустун эки турачылары америк-аңгы ежелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге уаур Кымхва районга ол

черлеринге ужур-дузалыг тулачуушкуннары чоруткан.

Декабрь 16-да Улустун армиясының зениттиг кезектери-биле дайынның самолёттарын адар адыгы аңчылар тайбың хоорайларны болгаш суурларны бомбалаарыга болгаш боолаарыга киржи турган дайынның 3 самолётун андара аткан база 2 самолётту үрей аткан.

(СЭТА).

ВЬЕТНАМНЫҢ УЛУСТУН АРМИЯСЫНЫҢ ДАЙЫНЧЫ ЧЕДИШКИННЕРИ

ШАНХАЙ. Вьетнамның информация агентлигиниң дамчыдып турарын эзугаар алырга, Вьетнамның Улустун армиясының кезектери Сонгу-Барыын Вьетнамга Кара хемниң фронтунга дайынның беш муң хире солдаттарын чок кылып узуткааш, Сон-Ла можда француз эжелекчилерниң сөөлгү быжыглал чери—На-Сам чанында дайынны атакалавышаан, шавар халдаашкынын үргүлчүлөп бар чыдар.

Вьетнамның Улустун армиясының кезектериниң бирээзи Барыын чүкче ханылап киргеш, Лап-Чанниң мурнуу-барыын талазында 150 километр черде дайынның холунга турган Дьен-Бьен-Фу хоорайны хостаан. Аңаа дыка хөй саныг боочесекти болгаш аш-чем чүүдүн ээлеп алган. Четче эвес медээ эзугаар алырга, Дьен-Бьен-Фу чанынга Вьетнамның Улустун армиясы дайынның 400 хире солдаттарын тудуп алган.

Дьен-Бьен-Фу болза. Сонгу-Ба-

(СЭТА).

рыын Вьетнамда рис талазы-биле эң байлак районнарын бирээзи болур. Дьен-Бьен-Фу хостаан чорук болза, вьетнам улустун улуг тирилелгези болур.

Декабрьның баштайгы хүннеринде Улустун армиясының кезектери Лай-Чаунун чөөн талазында Пот-Сат-Кап арттын девискээринче идекейли-биле шаап халдааш, дайынның күштериниң кезектерин чок кылып узуткаан.

Улустун шериглери сонгу-барыын фронтуда кезектер-биле кады дем катышкаш, Сонгу Вьетнамның ортулажынче бодунун шавар халдаашкынын күштелдирген болгаш улуг-улуг тирилелгелери чедип алган.

Баш удуур алдыңган медээлер эзугаар алырга, Сонгу Вьетнамда улустун шериглериниң кезектери октябрь 25-тен ноябрьның төнчүзүңгө чедир дайынның беш муң солдаттарын болгаш офицерлерин чок кылып узуткаан.

Американнар туттурганнары өлүрүп турар

ПАРИЖ. Франс Пресс агентлигиниң Токиода корреспондентиниң дыңнадынын эзугаар алырга, туттурган шериглер лагерлериниң америк камгалалы туттурган бир сонгу-корейжи шеригин декабрь 10-да өлүрген болгаш 6 кижини балыглаан.

ЛОНДОН. Рейтер агентлигиниң

Токиода корреспондентиниң дыңнадынын эзугаар алырга, Понгам ортулукта туттурган шериглер лагериниң камгалалы 82 корей болгаш кыдат туттурган шериглери декабрь 14-те өлүрген болгаш 102 кижини балыглаан.

(СЭТА).

БОННУҢ ЧАШПААЧЫ ЧОРУУ

Барыын Германияның реакциялг аденуэржи чаза шериг аэродромнары кылары-биле бүдүн-бүдүн чурттакчы черлери аштап арыглап, америк эжелекчилерини мурнунга чашпаалап турар.

Олуруп көрүңер! Бодунарнында дег, туразында аякылат көрүңер!

ТЕАТР БОЛГАШ БИНО

Национал театрга:
Декабрь 21 де — Мухтаровтуң «ӨГ БУЛЕНИҢ АЛДАРЫ» деп шийни тыва дылга болур.
Эгелээри кежээкиниң 8 шакта.
«Комсомол ХХХ чыл ою» кинотеатрга:
Декабрь 21-де— «Украина уран-чүүлдүн мастерлериниң концертти»
Сеансыларың эгелээри кежээкиниң 8 шак 15 минутада болгаш 10 шак 10 минута.
«Берлинниң дүшкени» — I сериязы хүндүскүнүң 12 база 4 шактарда; II сериязы хүндүскүнүң 2 шакта болгаш кежээкиниң 6 шак 30 минутада эге лээр.

Физкультура

ОРГАНИЗМИ КАДЫКШЫДАРЫНЫҢ БОЛГАШ БЫЖЫГЛААРЫНЫҢ КҮЧҮЛҮГ АРГАЗЫ БОЛУР.
Мага-боттуң аваангыры болгаш күжү үргүлчүлүк белеткели-биле чедип алдыныш турар.
Физкультура болза, өкпе аарыгларын болдурбайн, чем хуудуруушкунун экижидип, нерви системазын болгаш шыңган эштерни быжыглап турар. Физкультура кижиге энергияны, сергек болгаш амьдыралчы өөрүшкүнү немп берип, оон ажыла арга-мергежилни болгаш шыдамькай чоруун бедидип база кижиниң элекке кырбыр чоруун болдурбазын хандырып турар.
Лыжа спорту—культураууг дышаньылга болгаш хөг-лээшкин болур.
Лыжа спортунун техникказы-биле чөпсөглөңгөңер!
КАДЫК МАГА-БОТКА—КАДЫК ОМАКШЫЛ!
Санитар чырдымышкынының Тыва область бажыңы.

Герман Демократтыг Республикада

Берлинни катап тургузарының программазы

БЕРЛИН. Парлагаларың медээлерин эзугаар алырга, Берлинни катап тургузарының талазы-биле национал комитеттин хуралы Берлинге болуп эрткен. Иоганнес Дикманн даргалааны-биле эрткен хуралга Герман Демократтыг Республиканың аялчы чоңнарының төлээлери, Берлинниң хөй-ниитизиниң төлээлекчилери, Барыын Греманиядан аалчылар олурушкан.

Герман найсылады катап тургузарынын баштайгы чылыңы планының күсселдезиниң түнелдериниң дугайында болгаш Берлинни катап тургузарының талазы-биле моон сонгаар чорудар ажылдарың перспективаларының дугайында илеткелди улуг Берлинниң оралакчы даргазы Фридрих Эверт кылган.

Берлинни катап тургузарынын программазы херек кырында бүгү не-мец улустун нинти национал херээ апарганы Фридрих Эверт демдеглээн. Оон медээлээни болза, дайынның үрээни Берлинниң бузундуулары арыглап аштарынга эки турачы-биле киришкен патриоттарын үндүргөн күш-ажылының өртээ бо чылдың ноябрь 30-де 11 миллион рубль

ашкан; Берлинни катап тургузарының национал программасының лотерейиң ойнаашкынын фондузунга ол-ла үеде 100 миллион марка кирген. Берлинни катап тургузарының национал программасының фондузунга дуулаамчы кылдыр чоңун берген акшазы 1952 чылдың октябрь 31-ге чедир 7 миллион марка четкен.

Берлинни катап тургузарының талазы-биле 1953 чылда тудуг ажылдарын Улуг Берлинниң магистралының удууртулгазы-биле чорудар. 1953 чылда эгелээр ужурулуг тудуушкунун бажынарарының эки архитектура төлөвилелинге конкурсту магистрат чарлаан.

Германияның найсылалын катап тургузарының национал программасын моон сонгаарда боттандырып чорударын деткиринче болгаш ынчангаш боин шериг керээлеринге удуур болгаш Германияны тайбыны-биле катыштырары дээш демиселге боттарынын салышкынын киреринче Берлинниң, Герман Демократтыг Республиканың болгаш Барыын Германияның чурттакчы чоңун хуралдын киржикчилери кыйгырган.

(СЭТА).

Өрпектер чигелдези

БЕРЛИН. АДН агентлигиниң дыңадып турарын эзугаар алырга, Герман Демократтыг Республиканың чаза бичи уруларның ишти хептериниң болгаш трикотажа кылгыларның өрпектерин чигегидир дугайында доктаалды декабрь 11-де үндүргөн.

Декабрь 14-тен эгелеп күштүг болур чазактың шийтирин эзугаар бичи уруларның ишти хептериниң болгаш язы-бүрү трикотажа кы-

лыларның өрпектери күрүениң көмө садыглаашкынының магазиннеринге 15-тен 45 хуу чедир чыгээ.

Күрүениң мөөңеп садыглаашкынының четкизинге, немец херекчилер кооперативтери-биле хуунун үрүмек садыглаашкынының катыжышкынының садыг четкизинге чамдык трикотаж кылгыларның өрпектери 15-тен 21 хуу чыгээ.

ДИРЕКЦИЯ.

(СЭТА).

КУШ-КУЛЬТУРА

Болгаш спорт

Алтай край. Барнаулда «Кызыл туз» деп спортчу нийтели-дин кижигүнериниң хаак тренировказы кылып чорутуру. Чуруу В. Николаевтин. СЭТА-ның прессклишези.

Хаак талазы-биле маргылдаа

Каа-Хем районуң Сарыг-Сепке хаак маргылдаазы болган. 10 километр черге болган маргылдаага МТС-тин электриги Косых тирилээ. Оон шагы—53 минута. Ийи дугаарында 8-ки класстын өөреникчи Мамонтов келген.

5 километрге болган маргылдаада Сычова тирилээ. Ийи дугаарында «Кызыл туз» колхозтун хаакчызы Бычкова келген.

Ам районда көдээниң шыдыраа маргылдаазы болуп эрттип турар. Маргылдаада 10 кижиге киржип турар.

СССРЭ-нин ХХ шыдыраа чемпионатында

Чемпионаттың төнчүзүңгө чедир ам чүгле 6 салышкыннар арткан. Турнирниң лидери Ленинград гроссмейстери М. Тайманов тоску салышкындан эгелээш-ле өске салыкчылардан 1,5 сан ажыг түнелдиг болуп мурнап чоруп турар. 13 салышкыннарын түнелинде М. Тайманов 10 санны апарган.

Гроссмейстер И. Болеславский биле мастер Корчной олар 8,5 санарлыг чоруп турарлар. Дөрткү болгаш бешки черлерде делегей чемпиону М. Ботвинник биле Москваның анык мастери Моисеев олар чоруп турарлар. Оларның саннары кижиге бурузунда 8—8 болуп турар. Гроссмейстер Геллер 7,5 санныг (бир салышкыны төндүр ойнааан). Ленинградтын мастери А. Толуш 7 саны алган. Мастерлер Бывшев, Симагин, Сузтин болгаш гроссмейстер В. Смыслов олар 6,5 санарлыг. Бо чүгле шилдиктерниң байдалың көргүскөн түнел болур.

В. МОРОЗОВ.

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

1953 чылда
„Ш Ы Н“
солуннун чагыдыгазы үргүлчүлөп турар
ЧАГЫДЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ: чылда — 52 рубль 20 копейк, чартык чылда — 26 рубль 10 копейк, 3 айда — 13 рубль 5 копейк.

Неделяда 5 үнер
Чагыдылганы „Союзпечать“ хоорайларда килдистерин, харылза салбырлары болгаш агенттери, албан черлеринде, совхозтарда болгаш колхозтарда хөй-ниги төлээлекчилери хүлээп ап турар.

Оон-биле кады областын:
„Тувинская правда“,
„Тываның аныяктары“
— „Молодежь Тувы“,
„Сылдысчыгаш“
солуннарының чагыдыгазын база хүлээп ап турар.
Шупту чагыдыгалыг тура-рынче!
СОЮЗПЕЧАТЬ.